

LA SITUACIÓ A NIVELL INTERNACIONAL DELS DRETS DE LA GENT GRAN AMB NECESSITAT D'ATENCIÓ I SUPORT

La dignitat i el benestar de les persones grans que necessiten atenció - La nostra responsabilitat compartida

PART 1 - La situació a nivell internacional dels drets de les persones grans que necessiten atenció i suport

La Plataforma AGE (=EDAT) Europa va desenvolupar un manual d'auto-defensa anomenat "*Les persones d'edat – Manual de auto-defensa*", que té la intenció d'augmentar i millorar la participació de les persones grans en tots els processos que afecten els seus drets humans. En aquest manual, es pot trobar de quina manera les Nacions Unides, el Consell d'Europa i la Unió Europea aborden els drets de les persones grans. Els lectors poden entendre millor la manera d'aplicar aquestes directrius de política i participar en els processos de formulació de polítiques pertinents. En teoria, les persones grans que necessiten atenció i suport tenen els mateixos drets que tots els altres.

En realitat, però, s'enfronten a obstacles concrets diàries específiques a la seva edat i les seves condicions de vida. De manera concreta, les persones grans s'enfronten a importants barreres establertes en les lleis o la política, a actituds discriminatòries (« ageisme ») contra la gent gran per part de la societat en el seu conjunt, pels mitjans de comunicació, i inclús per part d'alguns professionals i famílies.

Això resulta en la discriminació per edat i la manca d'accés a béns i serveis essencials, la manca d'accés a professionals capacitats i competents i una menor qualitat de la prestació de serveis, una disminució de l'accés a l'assistència sanitària o a les oportunitats de participació social, la manca de suport financer per a l'atenció a llarg termini, negligència i abús.

Una sèrie de iniciatives a nivell de les Nacions Unides, del Consell d'Europa i de la Unió Europea han previst tractar aquests temes.

Marc de les Nacions Unides (ONU)

La ONU ha establert diversos instruments i processos en relació amb els drets de les persones grans que necessiten atenció i que es descriuen a continuació:

- Els Principis de l'ONU per a les Persones d'Edat
- El Pla d'Acció Internacional de Madrid sobre l'Envel·liment (PAIMM)
- La Convenció de l'ONU sobre els drets de les persones amb discapacitat (CDPD)
- El Grup de Treball de composició oberta sobre l'Envel·liment (OEWGA)
- L'expert Independent sobre el gaudiment de tots els drets humans per part de la gent gran

ELS PRINCIPIS DE LA ONU PER LA GENT GRAN

Els Principis de les Nacions Unides a favor de la gent gran es van adoptar el 1991. Tot i que no són vinculants, s'encoratja als governs a prendre en compte quan es desenvolupen les lleis i polítiques que s'adrecen a aquest grup. Constitueixen un important punt de referència per a tots els interessats que s'ocupen de la gent gran.

Aquests principis tracten 5 àrees fonamentals de la vida de la gent gran: Independència, la Participació, la Cura, la realització personal, i la Dignitat

EL PLA D'ACCIÓ INTERNACIONAL SOBRE EL ENVELLIMENT DE MADRID (PAIMM)

El Pla d'Acció Internacional sobre l'Envel·liment va ser adoptat el 2002 "amb l'objectiu de marcar un punt d'inflexió en la forma en què el món es dirigeix el principal repte de construir una societat per a totes les edats".

Representa el consens de la comunitat internacional per prendre mesures en tres àrees prioritàries: la gent gran i el desenvolupament; la promoció de la salut i el benestar en la vellesa; i la garantia d'entorns propicis i favorables.

El pla d'acció és un recurs important per als responsables polítics, professionals, i també per a les organitzacions no governamentals i ciutadans amb responsabilitats. Estableix una agenda integral que els governs han de posar en pràctica a través de l'acció dedicada. Per controlar la distància que separa dels seus compromisos polítics i per

proposar noves mesures, els governs han d'informar sobre els seus resultats cada 5 anys. La propera revisió de la implementació del PAIMM es conclourà en 2017.

El PAIMM inclou una àmplia gamma d'articles pertinents sobre els drets de les persones grans que necessiten atenció, cobrint responsabilitats de reclutament de personal de cura, de suport a la vida independent a les zones rurals, de suport intergeneracional, i de gestió de la pobresa entre la gent gran.

En particular, els més rellevants són:

Foment de la salut i el benestar en la vellesa

- Tema 2: L'accés universal i equitatiu als serveis d'atenció de la salut, la promoció d'una "continuïtat de l'atenció" (cura de la salut, d'atenció a llarg termini, cures paliatives, serveis socials), i de la prevenció i la rehabilitació, enfortir l'accés a l'assistència sanitària primària, combatre la discriminació per l'edat i la discriminació per discapacitat relacionada amb l'edat en la prestació de serveis i incloure la gent gran en el desenvolupament i millora dels serveis d'atenció primària i de llarg termini

- Tema 4: La formació dels professionals d'atenció i els professionals de la salut, inclosos els cuidadors no professionals, i donar suport a un enfocament integrat en l'atenció, amb coneixements gerontològics i geriàtrics

- Tema 6: mantenir la màxima capacitat funcional durant tota la vida i promoure la plena participació de les persones grans amb discapacitat,

Garantir entorns propicis i favorables

- Tema 1: Habitatge i les condicions de vida, amb un èmfasi específic en la promoció de envelliment sense desplaçar-se de la pròpia comunitat, en donar suport a la vida independent, multigeneracional, a la co-residència i al ús de les tecnologies

- Tema 2: Atenció i suport als cuidadors, en particular, a través de polítiques adequades públiques i els sistemes de suport social, l'assistència adequada per part dels serveis d'atenció formals i cuidadors informals a través d'una "continuïtat de l'atenció i els serveis", amb èmfasi en les « dones d'edat »

- Tema 3: Eliminar tota forma d'abandonament, l'abús i la violència de la gent gran, crear serveis de suport per a les víctimes d'abús, i formar els professionals. El frau al consumidor també ha de estar cobert

Donar suport a la implementació del PAIMM, els Estats europeus han adoptat una estratègia d'aplicació regional, que ofereix una llista de desenvolupament de polítiques d'envelliment corresponent prevista a la regió.

Aquesta estratègia regional inclou el compromís de garantir la qualitat de vida en totes les edats i mantenir una vida independent, inclosa la salut i el benestar (Compromís 7).

Tant el PAIMM com la seva Estratègia Regional d'Implementació són documents de referència importants no només per als polítics, sinó també per als professionals en el camp de l'atenció a llarg terme, ja que estableixen objectius de política, i també indicacions sobre la manera d'aconseguir els resultats desitjats.

LA CONVENCIÓ DE LES NACIONS UNIDES PELS DRETS DE LES PERSONES AMB DISCAPACITAT (CDPD)

La Convenció de les Nacions Unides per als drets de les persones amb discapacitat (CDPD) és l'últim tractat internacional de drets humans i el primer a ser ratificat per la Unió Europea. Això vol dir que tots els estats membres de la UE que el van ratificar, així com la UE han de assegurar-se que les seves polítiques s'ajusten a les normes establertes per la Convenció.

La CDPD és rellevant per a les persones grans que necessiten atenció, ja que defineix les persones amb discapacitat de la següent manera:

"Les persones amb discapacitat inclouen a aquelles que tinguin deficiències físiques, mentals, intel·lectuals o sensorials a llarg termini que, en interactuar amb diverses barreres, puguin impedir la seva participació plena i efectiva en la societat en peu d'igualtat amb els altres."

Mentre que la CDPD no s'ocupa de tota la gamma de desafiaments als que s'enfronten les persones grans que necessiten atenció, i en particular aquelles situacions relacionades amb la discriminació per edat, que abasta molts aspectes importants de la vida de les persones d'edat, inclòs l'accés a les prestacions d'invalidesa, de salut, els serveis, el suport a la vida independent, la lluita contra la violència i l'abús, l'accessibilitat i altres.

Un comitè d'experts independents és responsable de supervisar com els Estats i la UE aplicin la CDPD. Aquest Comitè podrà publicar, per exemple, directrius sobre com s'ha d'aplicar el dret a la vida independent en la pràctica, i de contribuir a la reflexió sobre com la CDPD s'aplica concretament a les persones grans que necessiten atenció.

El Comitè ja va reconèixer que: "les normes internacionals adoptades en la Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat (CDPD) íntegrament s'apliquen a les persones d'edat '(veure completa la posició aquí) Això vol dir que l'edat per si sola no pot ser utilitzada per limitar de l'aplicació de la política de discapacitat i la legislació per a les persones grans que necessiten suport. Els governs que exclouen les persones grans amb discapacitat de poguer tenir accés als beneficis i serveis relacionats, com ara els subsidis per incapacitat o l'assistència personal, en realitat estan violant la CDPD.

Les parts interessades, inclosos els proveïdors de serveis també han de buscar la forma d'adaptar les seves pràctiques per complir amb els principis CDPD, ja que són responsables d'aplicar la Convenció, introduïda en la legislació nacional.

La Plataforma AGE (=EDAT) Europa supervisa l'aplicació de la CDPD de manera que les persones grans que necessiten atenció i assistència gaudeixen dels mateixos nivells de suport que les persones més joves amb discapacitats. Per exemple presentant els nostres punts de vista al Comitè CDPD i al Relator Especial de l'ONU sobre Discapacitat destacant les barreres específiques per edat a les quals s'enfronten les persones d'edat avançada, en

particular, la disponibilitat desigual dels beneficis per a la gent gran amb limitacions funcionals i / o necessitats de suport en comparació amb els més joves les persones amb discapacitat.

GRUP DE TREBALL DE COMPOSICIÓ OBERTA SOBRE EL ENVELLIMENT (OEWGA)

El 2010, l'Assemblea General de les Nacions Unides va establir el Grup de Treball de composició oberta sobre l'Envel·liment (OEWGA =Open-Ended Working Group on Ageing), el primer procés global que s'ha establert per examinar específicament el que els estats membres de l'ONU poden fer perquè les persones grans puguin gaudir plenament dels seus drets humans. El OEWGA té com a objectiu avaluar els instruments internacionals existents i considerar la necessitat i la viabilitat de la introducció de noves mesures i instruments legals, com un nou tractat vinculant.

La Plataforma AGE (=EDAT) Europa ha participat en les sessions OEWGA des del 2012, com a portaveu dels jubilats europeus. D'aquesta manera, la cura a llarg termini i el maltractament de la gent gran han estat temes centrals de la OEWGA. Aquestes discussions són rellevants per als responsables polítics, així com els professionals del dret, proveïdors de serveis i altres parts interessades que treballen en el camp de l'envelliment, ja que donen forma a una nova visió basada en els drets per a l'atenció a llarg termini.

L'EXPERT INDEPENDENT SOBRE ELS DRETS DE LA GENT GRAN

Al maig 2014 la senyora Rosa Kornfeld-Mat de Xile va ser nominada com el primer expert independent sobre el gaudi de tots els drets humans per les persones d'edat.

L'expert té en el seu mandat de supervisar, avaluar i informar sobre l'estat dels drets de les persones grans a nivell mundial, identificant tant les bones pràctiques i els buits de protecció.

En el seu informe sobre la cura i l'autonomia, la Sra Kornfeld-Mate va destacar el risc de violacions de drets humans en el context de la prestació d'atenció a la gent gran. Ha posat èmfasi que la responsabilitat de la imposició de barreres a l'autonomia correspon a les obligacions de l'Estat i tenen que ser aclarides pels governs, que la integren proporcionant recursos adequats i la promoció d'una cultura basada en els drets de l'atenció.

En el seu informe també es centra en l'àmplia gamma de qüestions relacionades amb la capacitat jurídica, el desenvolupament d'una adequada protecció social i nivell de vida, així com el dret al treball, l'habitatge, l'accessibilitat, la participació, la inclusió social i la salut.

També cobreix els aspectes particulars de les institucions d'atenció, incloent la necessitat de control de qualitat i avaluació per prevenir i combatre el maltractament d'ancians, així com l'accés a les cures paliatives. Finalment es fa una sèrie de recomanacions als Estats membres, entre ells el desenvolupament d'estratègies globals d'envelliment nacional i l'establiment de consells nacionals sobre l'envelliment.

En general, l'expert dona indicacions en les seves directrius específiques del document per a l'exercici del dret a l'atenció i l'autonomia i demana un canvi de paradigma centrat en la inclusió de la gent gran en la societat a tots els nivells, que abasta les comunitats i entorns amigables amb la gent gran, i models d'atenció centrats en la gent gran, que promouen l'autonomia i la dignitat de les persones grans.

La Sra Kornfeld-Mate també va ser convidada pels governs d'Eslovènia i Àustria per participar en visites a aquests països, i per avaluar l'estat actual de la protecció dels drets humans de la gent gran.

1.2 Consell d'Europa

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

El Consell d'Europa (CoE) preveu diversos instruments per a la protecció dels drets de la gent gran.

- El Conveni Europeu de Drets Humans és el principal instrument del Consell d'Europa pels drets humans i es controla a través del Tribunal Europeu de Drets Humans que té la seu a Estrasburg, França.

Si bé no es refereix explícitament a la vellesa, la gent gran, o l'atenció, l'interpretació del Conveni pel Tribunal Europeu de Drets Humans ha prestat gran atenció als drets humans en el context de la cura de la gent gran. Un full informatiu resumeix la jurisprudència més pertinent del Tribunal per a la gent gran, incloent aquells en necessitat d'atenció.

Per exemple, la decisió *McDonald vs Regne Unit* va mostrar que l'absència d'un pla d'atenció adequada pot constituir una violació dels drets a la dignitat i la vida privada de la persona gran.

- La Carta Social Europea va ser adoptada l'any 1961 i revisada l'any 1996, per garantir els drets socials i econòmics. Article 23 de la Carta revisada : la primera disposició dels drets humans per a la protecció de la gent gran ,consagra el dret de la gent gran a la protecció social, inclòs l'accés a la informació sobre els serveis i instal·lacions disponibles per a la gent gran, la provisió d'habitatge adequat a les seves necessitats i el seu estat de salut o d'un suport adequat per a l'adaptació del seu habitatge i l'accés a l'atenció i serveis de salut.

El Comitè de Drets Socials supervisa l'aplicació d'aquest tractat i ha dictaminat que, per exemple, el sistema de suport financer per a la família i amics cuidadors no ha de dependre del seu lloc de residència, ja que això implicaria una aplicació desigual de la Carta Social Europea. (Cas de l'Associació Central de cuidadors a Finlàndia). Arran d'aquesta deliberació del Comitè de Ministres del Consell d'Europa ha dirigit una recomanació a Finlàndia per demanar la revisió de la seva legislació nacional.

Les ONGs que pensen que les lleis i polítiques nacionals estan en violació de l'article 23 de la Carta, poden presentar queixes a la comissió una vegada que se'ls ha concedit el dret a participar en aquest procediment.

- El Comitè Europeu per a la Prevenció de la Tortura és un òrgan independent d'experts que té el mandat de visitar institucions on hi hagi persones privades de la seva llibertat, incloent llars d'avis i altres centres d'atenció social. Sobre la base de les seves visites es preveuen recomanacions al govern per estudiar la forma de millorar la qualitat de vida de les persones que viuen en aquestes institucions al país

- La Convenció sobre la prevenció i la lluita contra la violència contra les dones i la violència domèstica (Conveni d'Istanbul), ofereix un marc legal i un mecanisme de seguiment per a la protecció de la dona contra tota forma de violència. El seu àmbit d'aplicació inclou l'abús contra les dones grans.

- La Recomanació sobre els drets de la gent gran, que és el primer instrument regional protegir específicament a aquest grup. S'explicarà més en detall a continuació.

RECOMANACIÓ DEL CONSELL D'EUROPA SOBRE ELS DRETS DE LA GENT GRAN

El Consell d'Europa va adoptar el 2014 una recomanació centrada específicament en els drets de la gent gran.

Encara que no es vinculant, aquest instrument és una eina útil per a la defensa dels drets de les persones grans a Europa.

La recomanació també preveu una revisió 5 anys després de la seva adopció, quan els Estats presentaran informes d'avaluació dels avanços en la seva implementació.

Es pren la inspiració de diversos documents de referència, com la Carta Europea dels drets de les persones grans que necessiten cures a llarg termini i l'ajuda i el seu guia acompanyant.

La recomanació abasta els drets de les persones grans que necessiten atenció, i, en particular, inclou un capítol detallat sobre « Cura » dividit en quatre àrees: principis generals, el consentiment per a l'atenció mèdica, l'atenció residencial i institucional i les cures pal·liatives.

Aquesta recomanació destaca per primera vegada el dret de la gent gran a l'atenció. La recomanació posa l'accent en la necessitat de prevenir i tractar l'abús de la gent gran i posa l'accent en el paper dels cuidadors no professionals, així com la responsabilitat dels Estats de brindar suport i formació adequades. També aborda les àrees de la no discriminació, l'autonomia i la participació, i l'administració de justícia. La recomanació també dona els criteris generals sobre la forma d'aplicarla en la pràctica, en la seva exposició de motius i una llista d'exemples de bones pràctiques.

"La gent gran té dret al respecte de la seva dignitat. Té dret a viure la seva vida de manera independent, autodeterminada i autònoma. Això inclou, entre altres coses, la presa de decisions independents respecte a totes les qüestions que els afecten, incloses les relatives als seus béns, ingressos, finances, lloc de residència, la salut, el tractament mèdic o l'atenció, així com els arranjaments del funeral. Qualsevol limitació hauria de ser proporcional a la situació específica, i proveïda de salvaguardes adequades i efectives per impedir els abusos i la discriminació".

(Art. 9 de la recomanació)

Encara que els Estats membres no estan legalment obligats per aquest instrument, s'han compromès políticament a fer més per posar els drets de les persones grans en efecte. La Recomanació complementa els tractats vinculants de drets humans existents.

Ja que proporciona orientació normativa específica, té un veritable potencial d'impacte sobre el terreny si els governs tenen en compte en la seva formulació de polítiques.

És per això que és important donar a conèixer l'existència de l'instrument, i per als responsables polítics i professionals utilitzar-lo com a document de referència.

1.3 Paper de l'Organització Mundial de la Salut i de l'Organització Internacional del Treball

L'OMS i l'OIT han contribuït a una àmplia mesura en el debat sobre l'atenció a llarg termini, proporcionant les dues recomanacions de polítiques fortes i dades rellevants que permetin als responsables polítics de adoptar mesures basades en l'evidència per permetre a la gent gran d'exercir els seus drets.

L'ORGANITZACIÓ MUNDIAL DE LA SALUT (OMS)

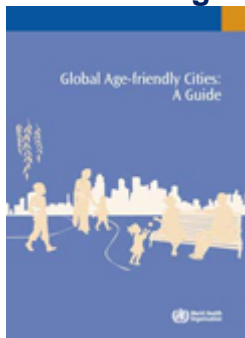
World Health Organization

Dins de l'ONU, l'OMS és l'autoritat internacional directiva i coordinadora de la salut, dels principals processos internacionals en l'àrea, de la conformació de l'agenda de recerca, de l'establiment de normes i estàndards, i de donar suport tècnic i creació de capacitat dels governs involucrats ..

Segons l'OMS, "salut" és un estat de complet benestar físic, benestar mental i social i no solsament l'absència d'afeccions o malalties.

Les activitats de l'OMS en el camp de l'envelliment són nombroses. Tres àrees principals d'interès en els drets de les persones grans que necessiten atenció són els següents:

- Ciutats amigables per la gent gran

Segons l'OMS, "una estratègia clau per facilitar la inclusió de les persones grans és fer que el nostre món sigui més amigable amb la gent gran. Un món que permet a les persones de totes les edats que participin activament en les activitats comunitàries i tracta a tots amb respecte, independentment de la seva edat. És un món que fa que sigui fàcil per a la gent gran de mantenir-se connectat amb les persones que són importants per a ells. que ajuda a les persones a mantenir-se sa i actives, fins i tot quan es fan més grans, i que proporciona el suport necessari als que ja no poden tenir cura d'ells mateixos. "

L'any 2007 es va crear una marca i una guia per les « ciutats amigues de la gent gran », i un web especialitzat anomenat « Cap a un món amigable amb la gent gran »

- Estratègia de l'OMS i el pla d'acció per a un envelliment saludable a Europa (2012-2020)

L'OMS participa activament en el disseny del marc de la política internacional en el camp de l'envelliment saludable, que repercuteix en molts aspectes de la vida de les persones grans que necessiten atenció.

L'Estratègia té una part dedicada a "La gent i els sistemes de salut a llarg terme aptes per l'envelliment de la població", i inclou intervencions específiques sobre la cura informal, prevenció del maltractament ancià i « Qualitat de les estratègies d'atenció per a la gent gran », incloent atenció de la demència i les cures pal·liatives per als pacients d'atenció a llarg terme .

- L'informe de la regió europea de l'OMS sobre la prevenció del maltractament de la gent gran

Aquest informe és un document de referència únic sobre maltractaments de la gent gran, l'anàlisi de les dades existents sobre el maltractament de gent gran i anàlisi i recomanacions de política general per als governs.

L'ORGANITZACIÓ INTERNACIONAL DEL TREBALL ILO (=OIT)

La ILO (=OIT) és una organització de l'ONU que dóna la paraula de igual manera a treballadors, empresaris i governs per assegurar que les opinions dels interlocutors socials estan estretament reflexades en les normes del treball i en la formació de polítiques i programes.

Els principals objectius de la ILO (=OIT) són promoure els drets laborals, fomentar oportunitats d'ocupació dignes, millorar la protecció social i enfortir el diàleg sobre qüestions relacionades amb el treball.

La ILO (=OIT) publica regularment informes i recomanacions pels governs, en particular en el camp de la qualitat de la feina per als professionals de l'atenció i la protecció social.

L'any 2015 es va publicar un estudi sobre la protecció de cura a llarg termini per a la gent gran que posa en relleu el fet que més de la meitat de la població mundial de 65 anys o més, el que representa 300 milions de persones, està exclòs de l'atenció a llarg terme (LTC), en part a causa de la falta de 13.6 milions de treballadors dedicats a l'atenció a llarg terme (LTC), a tot el món. L'informe assenyala que l'atenció d'urgència a llarg terme (LTC), ha de ser una part integral de qualsevol sistema de protecció social. Inclou també informació sobre la regió d'Europa, destacant les carències en l'accés a una atenció de qualitat i la disponibilitat dels professionals de l'atenció.

Conclusió Part 1

A nivell internacional, diversos instruments tenen en compte els drets de les persones grans com s'ha vist anteriorment. Aquests instruments i processos tenen per objecte proporcionar una orientació útil per a la política i la pràctica en l'atenció a llarg termini.

Si bé la majoria d'aquests no són vinculants per als governs nacionals, permeten als governs nacionals i la UE un ampli marge d'apreciació sobre fins a quin punt s'aplicaran els principis als quals s'han compromés. Alguns mecanismes eficaços de control també estan disponibles per permetre d'avaluar el progrés a tots els nivells.

A manca d'eines adequades i els marcs de polítiques nacionals integrals que ajudin a fer front als nombrosos objectius de la política i les normes internacionals, pot ser molt difícil per als metges de aplicar un enfocament basat en els drets a aplicar en la seva feina.

Pel que fa als instruments jurídics vinculants, com la Convenció de l'ONU sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat i la Convenció Europea de Drets Humans, fins ara aquestes només han prestat una atenció marginal als desafiaments específics als que s'enfronta la gent gran i que necessiten atenció.

Aquesta és la raó per la qual diverses organitzacions, entre les quals la Plataforma AGE (=EDAT) Europa, estan argumentant a favor d'un nou tractat de l'ONU integral i jurídicament vinculant, que harmonitzi l'aplicació d'aquests principis comuns i que estableixi un marc de seguiment millorant el control pels governs de la qualitat de la prestació basat en els drets a la cura a llarg terme per a la gent gran